

Fókuszban a fiatalok

Beszélgetés Jana Tomkovával, a Szlovák Intézet igazgatójával

A budapesti Rákóczi úton, az Astoria és a Blaha Lujza tér között várja a szlovák kultúra és Szlovákia iránt érdeklődőket a Szlovák Intézet. Szlovákia és Magyarország történelmüknek köszönhetően nagyon közel állnak egymáshoz, a két nép között számos kötődés alakult ki. A Szlovák Intézet a két szomszédos ország közötti együttműködés kitűnő példája, hiszen egész sor közös rendezvény szervezője, nemcsak a kultúra, hanem a társadalmi kapcsolatok, az oktatás és a tudomány terén. Fennállásának csaknem 20 éve alatt az intézmény a budapesti szellemi és kulturális élet szerves részévé vált. A hely, ahol a magyar fővárosban a legnagyobb koncentrációban van jelen a szlovák kultúra, fontos bázisa a magyarországi szlovák közösségnek is. Az intézmény igazgatóját, Jana Tomkovát prioritásokról, partnerségről és tervekről kérdeztük.

– Csaknem pontosan egy éve, 2011. április elsejétől áll az intézmény élén. Milyen várakozásokkal érkezett a magyar fővárosba és milyen tapasztalatokat szerzett az itt töltött idő során?

– Az elvárásaimat arra alapoztam, hogy a budapesti Szlovák Intézet az önálló Szlovák Köztársaság létrejötté, 1993 óta, tehát csaknem húsz éve működik. A tapasztalataim megerősítették azt a feltételezésemet, hogy az ismert címen működő intézmény ez idő alatt a rendszeres látogatók, elsősorban az itteni szlovákok számára amolyan második otthonná vált. Megérkezésemtől az intézet tevékenysége folyamatos volt, én azonban azt a célt tűztem ki magamnak, amelyet az újságírókkal folytatott minden beszélgetés során ismerttettem, hogy tevékenységünkkel – a rendszeres látogatók mellett – elsősorban az ifjúságot célozzuk meg. Úgy gondolom, hogy a fiatalok igényesek, s nem könnyű olyan programokat kitálatni, amelyek vonzzák és lekötik őket. Már az első hónapok után, amikor az Intézettel és Budapesttel ismerkedtem, és egy kicsit körbeutaztam az országot, sikerült elindítani ezt a folyamatot. Vannak olyan programjaink, amelyek felkelthetik a fiatalok érdeklődését.

– A már rendszeresnek mondható események közé tartoznak a fiatal magyar és szlovák történészek találkozói s jelenleg is zajlik az épületben egy rendezvény, amelyben magyar és szlovák fiatalok szervezetei vesznek részt. Milyen további elképzelései vannak e nemzedék megszólítására?

– A fiatal történészek egy ideje rendszeresen találkoznak nálunk, s az eseményt a magyarok és szlovákok mellett kiterjesztettük a másik két visegrádi ország szakembereire is. Az ifjú történészek a találkozókra más országokból származó személyiségeket is meghívunk és tapasztalatokat cserélnek. Nemrégiben például az ukrán nagykövet volt a vendégünk, hiszen Ukrajna a Visegrádi Négyek több országával is szomszédos, ezért aztán sok közös témát találtak. Más, közérdeklődésre számot tartó eseményeket is szervezünk. Májusban például divatbemutatót tervezünk a rózsahegy (ružomberoki) egyetem formatervezési tanszékével, és előkészítés alatt áll egy

műhelytanácskozás is. Ennek témája egy elektromos „benzinkút” tervezése, amely az elektromos autók elterjedése után válhat valósággá és idővel Magyarország több pontján is megvalósulhat. Novemberre egy technológiai jellegű kiállítást tervezünk, amely keretében két fiatal formatervező és dokumentumfilm-producser nagyon korszerű módszerekkel próbálja „eladni”, azaz bemutatni a termékeit. Ősszel, előreláthatólag szeptemberben, nagy eseményt szervezünk az A38-as hajón. Ennek középpontjában is a fiatalok állnak, hiszen legutóbbi ottani látogatásom során kellemes meglepetésként ért, milyen sokan látogatják közülük ezt a helyet. Kínálunk tehát programokat a „könnyebb műfajban” is nekik.

– Néhány éve nehéz, gazdasági válságtól sújtott időköt élünk. Ilyenkor sokkal nehezebbé válik a kulturális tevékenység és a partnerekkel való együttműködés is...

– Ez az időszak valóban nagyon nehéz és feltételezésem szerint hosszú távon is így marad. A költségvetésünk minden évben csökken. Nem panaszkodom, csak megállapítom ezt a ténytet. Ha visszatekintünk a múltba, a művészek soha nem tartoztak a társadalom gazdag rétegéhez. Nem is a pénzért alkottak elsősorban. Így igaz ez ma is. A kultúra iránt elkötelezett emberekről van szó, akik szívesen megmutatják mindazt, amit elértek és alkottak. Emiatt aztán úgy a szlovák, mint a magyar oldalon sikerül megszólítanunk az embereket. Nem kell őket meggyőzni, csak felkínálni a bemutatkozási lehetőséget

és jelképes összegért, vagy szép szóért és köszönetért is eljönnek. Azokat, akik magasabb honoráriumért lépnek fel és mi nagyon szeretnénk, hogy eljőjenek, szponzorok bevonásával vagy egyedi megállapodás alapján, többnyire sikerül szintén elhozni. Nagyobb projektek megvalósítására a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma segítségével adódik módunk, mivel pályázati lehetőségeket kínálnak. Ezekre az adott fellépő nyújtja be a pályázatát, s én természetesen támogatom ebben.

– Számos rendezvény – képzőművészeti kiállítás, vitést, koncert és filmvetítés – zajlik a Rákóczi úti épületben, de sok esemény, és talán egyre több, a Szlovák Intézet falain kívül, Budapesten vagy az ország más városaiban valósul meg. Melyek a legfontosabb partnerei az Intézetnek?

– Szlovákia és Magyarország esetében nagy előny, hogy szomszédos országok és nagyon könnyű el látogatni az egyikből a másikba. A számos nyitott kérdés ellenére a kultúra területén nem érzékelek semmiféle tartózkodást, sőt kifejezett együttműködési szándék tapasztalható. Hagyományos rendezvényünk Budapesten a filmfesztiválunk, amely keretében az Örökmozgó moziban és a mi színháztermünkben is zajlanak vetítések, de a Szegedi Szlovákok Szervezetének köszönhetően a szlovák filmek eljutnak a csongrádi megyeszékhelyre is. Igyekszünk bekapcsolódni a különféle magyarországi fesztiválokba – legyen az borfesztivál, vagy a Csabai Kolbászfesztivál –, amelyeken Szlovákia is képviselteti magát. Bizonyára sokak számára ismert, hogy a magyarországi szlovákok az országban szétszóróttan élnek. Békés megyében például számos településen vannak szlovák iskolák és Szegeden működik a televízió és a rádió szlovák szerkesztősége, amelyekkel szorosán együttműködünk.

– Nemrégiben zajlott a Szlovák Intézetben a nemzeti ségeket érintő törvényekről az Országos Szlovák Önkormányzat által szervezett konferencia, majd a békéscsabai Szlovák Kutatóintézet könyvbemutatója. Rendszeresen itt tartják meg a Vertigo Szlovák Színház filmszemináriumát és színházi előadásait. Mely további területeken működnek együtt az itteni szlovák közösséggel?

– A magyarországi szlováksággal országszer te vannak közös rendezvényeink. Folyamatosan akadnak olyan események is, amelyekre mi magunk ajánljuk fel ingyenesen a helyiségeinket, hiszen a magyarországi szlovákok Budapesten nem rendelkeznek olyan saját kulturális térrel, amely nagyobb létszámú rendezvények befogadására alkalmas. A Szlovák Intézet egyik fontos feladata a magyarországi szlovák közösség segítése, ezért minden rendezvényünkre meghívjuk az itteni szlovákság képviselőit, akik közül sokan állandó vendégeink is.

– Az Európai Unió tagállamainak rendszeres és jól bejáratott kapcsolat van a Budapesten működő kulturális intézetekkel. Terveznek valamit a közeljövőben ebben a körben is?

– Létezik egy tömörülés, az EUNIC, amely a kulturális intézményeket fogja össze. Tagjai kölcsönösen együttműködnek, és évente más (ebben az évben pl. a Francia Intézet igazgatója) tölti be az elnöki posztot. Közös rendezvényeinkre úgy negyedévente kerül sor és nagyon hasznosnak tartjuk őket. Legközelebbi eseményünk az irodalom éjszakája lesz júniusban. Minden olyan kulturális intézet, amely bekapcsolódik az eseménybe, meghív egy szerzőt a saját országából és terveink szerint színészek fognak részleteket felolvasni a műveikből.

– Kevesen tudják, hogy szlovák nyelvtanfolyamok is vannak az Intézetben, amelyek nagyon népszerűek. Kik azok, akik szlovákul tanulnak ma Magyarországon?

– Igen, vannak szlovák nyelvtanfolyamaink, a kezdő szinttől, a középhaladón keresztül a haladóig. A résztvevők többsége magyar. Többnyire olyan emberek, akik szívesen utazgatnak Szlovákiában és szeretnék érteni a nyelvet. Vannak közöttük üzletemberek is, akik meg akarják tanulni annak az országnak a nyelvét, ahol vállalkozni kívánnak. Akadnak lelkes emberek, akiknek valamelyik dédnagymamája Szlovákiából származik és el akarják sajátítani az őseik nyelvét, vagy multikulturális érdeklődésűek, akik szeretnék tudni szlovákul is. Én mindenkinek azt szoktam mondani, hogy ha valaki tud magyarul, egy gyönyörű és szépen hangzó nyelvet beszél, amit azonban igazán csak Magyarországon tud használni, hiszen még a finnugor rokonnyelveken beszélőkkel sem tud általa szót érteni. Aki azonban beszél szlovákul – és ez jelenti számukra a motivációt –, azt „nem lehet eladni” sem Csehországban, sem Ukrajnában, sőt még Oroszországban, Horvátországban vagy Szlovéniában sem. Ezek a szláv nyelvek valóban rendelkeznek bizonyos közös alappal és ettől még erősebb az ösztönzés a nyelv elsajátítására.

– Mely rendezvényekre invitálná a közeljövőben a Barátság olvasóit?

– Április 18-án lesz a pozsonyi Kalligram kiadó estje. Ez az esemény kapcsolódik a 19-én és 20-án zajló XIX. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválhoz, amelyen Szlovákia önálló standdal képviselteti magát. Itt, a Szlovák Intézetben tartjuk meg Pavol Vilikovský és Zuzka Kepplová elsőkönyves szerző könyvbemutatóját. Április 20-án társszervezőként veszünk részt a Magyarországi Szlovákok Kutatóintézet által Szarvason szervezett tudományos diáktalálkozó lebonyolításában. Április 24-én Demmel József fiatal magyar történész „A szlovák nemzet születése” című könyvét mutatjuk be és vetítünk egy filmet Ludovít Štúrról, akinek szintén szentelt egy munkát a szerző. Május elejéig folyamatosan látható az Intézetben a „Pozsonyi diplomák” című képzőművészeti kiállítás és Ján Ľapák szobrászművész kiállítása. Mindegyiket szívesen ajánlom a figyelmükbe.

Racsó Erzsébet

a szerző felvétele